

Tichá invaze

Hlaváč černoústý v českých řekách aneb Rybáři, pomozte nám!

V Čechách a na Moravě dochází k prudkému úbytku populací pstruha i lipana. To je známo. Potočák potřebuje **dostatek vody**, vhodné stanoviště, vhodná místa ke tření a potravu. Pokud něco z toho chybí, chybí i on.

text: Bořek Drozd, Radek Gebauer, Pavel Franta a kolektiv Fakulty rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích **foto:** autoři

Hlaváč černoústý (*Neogobius melanostomus*) je nevelká hlavatá ryba připomínající naši vranku obecnou. Původním areálem jeho rozšíření je Ponto-Kaspický region, tedy oblast Černého, Azovského a Kaspického moře, kde se vyskytuje v příbřežních partiích i ústích řek. Odtud se v 90. letech 20. století začal podle části literárních pramenů přirozeně šířit proti proudu povodím Dunaje. Avšak dnešního rozsáhlého rozšíření (zcela mimo svůj původní areál) a masivní početnosti (dosahující tisíců jedinců na kilometr toku či km² plochy jezera), včetně překonání nepřekro-

čitelných migračních překážek (ÚN, moří), dosáhl vlivem lidské činnosti. Nejpravděpodobněji se tak historicky stalo a bohužel i děje transportem s balastní vodou v nákladních lodích plujících po Evropě a do Severní Ameriky. V nových lokalitách se pak hlaváč šíří především přirozenou expanzí – a to navzdory absenci plynového měchýře, což mu značně znesnadňuje plavání.

Přeborník v šíření a zakládání nových populací

Hlaváč černoústý, který v současnosti figuruje mezi 100 nejinvazivnějšími rybími druhy světa, je

přeborníkem v šíření a zakládání nových populací. K tomu mu napomáhá efektivní reprodukční strategie (výtěr během jedné sezony v několika dávkách, péče o jikry a urputné bránění hnízd samcem, pelagické po proudu unášené larvy), značná morfologická plasticita, také široká ekologická tolerance vůči různým podmínkám prostředí (snáší dobře výkyvy teplot, vysoké teploty, vody téměř bez kyslíku, sežere prakticky vše, na co přijde). Především se mu pak daří v regulovaných řekách s břehy s kamenným záhozem, tj. na místech dnes masivně budovaných především za účelem ochrany břehů